

2. Den samlede beskatning

Den samlede beskatning opgøres ved hjælp af optjeningsstatistikken. Optjeningsstatistikken er en del af det generelle statistiksystem for de offentlige finanser, der giver et helhedsbillede af økonomien i sektoren offentlig forvaltning og service, og som derfor bl.a. kan levere oplysninger til nationalregnskabet. Den generelle statistik for den samlede beskatning adskiller sig fra de traditionelle, *specifikke skattestatistikker* ved at beskæftige sig med det samlede skatte- og afgiftsområde opgjort efter nationalregnskabsprincipper og ikke kun med begrænsede dele, fx enkelte skattearter eller indtægter af skatter og afgifter hos bestemte modtagere.

Tabellerne i dette kapitel vedrører den generelle skattestatistik. De dækker perioden 1991-2000, hvor oplysningerne vedrørende de 8 første år bygger på endelige opgørelser, mens opgørelserne vedrørende 1999-2000 er foreløbige. Tidsserierne er ført tilbage til 1947 - før 1966 dog kun på et mere summarisk grundlag - se afsnit 2.7.

2.1 Registreringsprincipper

Henføringstidspunktet

For at gøre statistikken både total og detaljeret har det været nødvendigt at anvende oplysninger fra en lang række kilder: de eksisterende detailstatistikker, specialopgørelser fra forskellige skatte- og afgiftsadministrationer og de offentlige regnskaber, dvs. regnskaberne for staten, kommunerne og amtskommunerne, de sociale kasser og fonde samt visse offentlige eller kvasi-offentlige selvstændige regnskabsførende enkeltinstitutioner. Disse mange og detaljerede oplysninger er opgjort efter forskellige principper specielt med hensyn til periodiseringen. Skal de samarbejdes til en opgørelse omfattende hele skatte- og afgiftsområdet, må der derfor gennemføres en harmonisering af oplysningerne i form af en *omperiodisering* til en fælles basis. Denne er for den generelle skattestatistik og dermed også nationalregnskabets vedkommende *optjeningsperioden (tilsvartidspunktet)* - dvs. den periode eller det tidspunkt, hvor en skat eller en afgifts udskrivningsgrundlag vedrører. Da en stor del af de foreliggende skatte- og afgiftsoplysninger enten er baseret på *optjeningstidspunktet efter forfaldsprincippet*, *bogføringstidspunktet* eller *indbetalingstidspunktet*, har det i mange været nødvendigt at foretage omperiodiseringer for at kunne opstille de efterfølgende generelle opgørelser for det samlede skatte- og afgiftsområde.

Bruttoprincippet

I det generelle statistiksystem for de offentlige finanser adskilles udgifter og indtægter over for omverdenen så vidt muligt efter bruttoregistreringsprincippet.

2.2 Den statistiske enhed

Det egentlige formål med en samlet opgørelse af skatte- og afgiftsområdet er at tilvejebringe et materiale, som muliggør totalanalyser af skattesystemet og dets rolle i samfundsøkonomien. Udgangspunktet for sådanne analyser er en klassifikation af materialet. Da der er flere forskellige typer af analyser med forskelligt sigte og forskellig teoretisk baggrund og derfor med forskellige klassifikationsbehov, kan statistikken ikke baseres på en enkelt overordnet klassifikation, men må fremlægges i en form, der tillader omgrupperinger. Dette betyder i praksis, at statistikken må operere med snævert afgrænsede enheder.

Udgangspunktet for de følgende opgørelser er taget i den enkelte skat eller afgift, som i kraft af:

- sit eget opkrævningssystem
- sit eget udskrivningsgrundlag
- sit eget sæt af udskrivningsregler
- en selvstændig henføring af skatteprovenuet til modtagende myndighed

kan adskilles fra de øvrige skatter og afgifter. Som det vil fremgå, er det afgørende kriterium for, at en skat eller afgift indgår i statistikken som en enkeltstående enhed, at modtagelsen af skatteprovenu sker selvstændigt i relation til beskatningen. Her ved adskiller skatterne sig fra de interne overførsler mellem dele af offentlig forvaltning og service, hvor andre forhold end provenuets beskatningsmæssige baggrund er afgørende for dets fordeling.

Alt efter om skatten eller afgiften opfylder et eller flere af de nævnte punkter, fremkommer følgende fire former for skatter:

1. Selvstændige skatter
2. Sammenkoblede skatter
3. Sammensatte skatter
4. Delte skatter

Selvstændige skatter En selvstændig skat er en skat eller afgift, der opkræves ved hjælp af et *separat opkrævningssystem* uafhængigt af andre skatter og afgifter. Den har sit *eget udskrivningsgrundlag* og *egne udskrivningsregler*. Provenuet af skatten eller afgiften *tilfalder i sin helhed en bestemt modtager*. Praktisk taget alle afgifter på indenlandsk producerede varer og tjenester eller afgifter knyttet til produktionen i øvrigt er selvstændige skatter.

I forbindelse med en selvstændig skat, vil de tre funktioner: fastsættelse af udskrivningsgrundlag, udskrivningsregler og skatteopkrævningen, normalt være sammenfaldende og placeret hos den provenumodtagende myndighed. For selve definitionen af den statistiske enhed er det underordnet, om dette er tilfældet eller ej. Omvendt vil der for de sammenkoblede, sammensatte og delte skatter altid være tale om en vis adskillelse af funktionerne. Disse tre skatteformer er nemlig karakteriseret ved, at de *ikke opkræves separat*, men sammen med andre skatter og afgifter gennem et *fælles opkrævningssystem* placeret hos en af de provenumodtagende myndigheder. Fra denne sker der herefter en *viderefordeling af provenuet til de endelige modtagere*.

Denne fremgangsmåde er der tradition for inden for det danske beskatningssystem i de tilfælde, hvor flere forskellige offentlige myndigheder modtager provenu af skatter eller afgifter udskrevet på samme grundlag, uanset om den præcise beregning af udskrivningsgrundlaget og de anvendte udskrivningsregler er ens. Tidligere opkrævedes både de statslige og de kommunale ejendomsskatter og almindelige personlige indkomstskatter af kommunerne, der også opkrævede den statslige formueskat, som traditionelt har været sammenkoblet med indkomstskattesystemet. Modsat blev sømandsskatten, den særlige indkomstskat og selskabsskatten, hvis provenu fordeles mellem staten og kommunerne, opkrævet af statslige organer. Efter kildeskattesystemets indførelse i 1970 er opkrævningen af samtlige de nævnte indkomstskatter og af formueskatten i det store og hele overgået til kildeskatteadministrationen, der henhører under statslig forvaltning og service. I kommunalt regi opkræves kun ejendomsskatterne til stat og kommune.

Sammenkoblede skatter Ved en sammenkoblet skat forstås en skat eller afgift med *eget udskrivningsgrundlag* og *egne udskrivningsregler*. I modsætning til den selvstændige skat *opkræves den ikke selvstændigt*, da den sammen med andre beslægtede skatter er underlagt et *fælles opkrævningssystem*. Provenuet skal *fordeles specifikt*. De enkelte delsektors provenu-andele skal bestemmes ud fra deres individuelle udskrivningsgrundlag og -regler. Eksempel på sådanne skatter er kirkeskatten.

Sammensatte skatter I forhold til en sammenkoblet skat er en sammensat skat mindre selvstændig, da den sammen med andre skatter af samme art udskrives til flere myndigheder på et *fælles udskrivningsgrundlag*, men stadig efter *egne udskrivningsregler*. Den *opkræves samlet*, og *provenuet fordeles derefter specifikt* mellem modtagerne i overensstemmelse med den enkelte delsektors eller undersektors individuelt fastsatte udskrivningsregler.

Eksempler på sammensatte skatter er den nuværende personlige indkomstskat til staten, kommunerne og amtskommunerne samt ejendomsskatterne.

Delte skatter Endnu mindre selvstændig er en delt skat, der opkræves samlet på et fælles udskrivningsgrundlag og med fælles udskrivningsregler. Provenuet skal fordeles mellem delsektorer efter et i den pågældende skattelovgivning bestemt fast forhold. Dette betyder, at overførte skatte- og afgiftsprovenu, som udgør en varierende andel af et samlet provenu, og hvis størrelse bestemmes ensidigt, ikke kan opfattes som en delt skat men må klassificeres som en intern offentlig overførsel. En sådan deling af skat mellem delsektorer i et variabelt forhold eksisterede under den tidligere ordning for den amtskommunale finansiering, der ophævedes i 1972, hvor forskellen mellem de budgetterede udgifter og amtskommunernes direkte skatteindtægter pålignedes kommunerne.

Fordelingen af provenuet mellem sektorenhederne inden for en delsektor - fx mellem de enkelte kommuner inden for kommunal forvaltning og service - skal foregå i forhold til de individuelle andele af det samlede udskrivningsgrundlag.

Hermed udelukkes indtægter i form af *refusioner*, hvor fordelingen mellem sektorenhederne følger størrelsen af bestemte udgiftskategorier, og *tilskud* efter andre på forhånd fastlagte kriterier, fra at kunne betragtes som delte skatter - selv om det beløb, der fordeles, er provenuet af en bestemt skat, som det fx var tilfældet under tidligere kommunale udligningsordninger. I sådanne tilfælde bliver den statistiske enhed med andre ord den samlede skat eller afgift hos den opkrævende myndighed. Viderefordelingen af provenuet til de endelige modtagere behandles som *interne offentlige overførsler*. Sømandsskatten, den særlige indkomstskat og selskabsskatten er eksempler på skatter, hvor de gennemgåede fordelingsregler er opfyldt, og som derfor er delte skatter.

Sammenfatning Definitionerne for de fire forskellige skatteformer er sammenfattet i oversigtstabel 1.

Oversigtstabel 1 Definition af de forskellige former for skat

	Specifikt opkrævnings-system	Specifikt udskrivningsgrundlag	Specifikke udskrivningsregler	Specifik henføring til provenumodtageren
1. Selvstændige skatter	+	+	+	+
2. Sammenkoblede skatter	÷	+	+	+
3. Sammensatte skatter	÷	÷	+	+
4. Delte skatter	÷	÷	÷	+

I de følgende afsnit, tabeller og figurer er de samlede skatter og afgifter grupperet efter tre kriterier:

2.3 Provenumodtagende del af offentlig forvaltning og service

2.4 Skatteart

2.5 Placering i nationalregnskabet.

2.3 Fordeling af skatter og afgifter efter provenumodtagende del af offentlig forvaltning og service

I tabel 2.6 er skatterne og afgifterne klassificeret efter den *del af offentlig forvaltning og service*, der *endeligt modtager skatteprovenuet* - se tabellens første søjle indeholdende sektornumre.

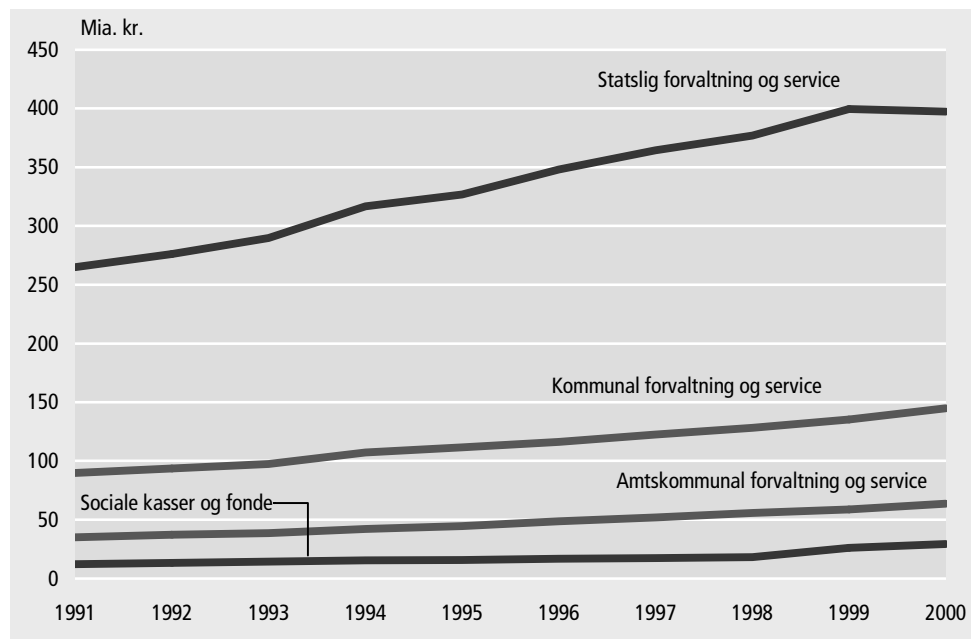
De *delsektorer*, der arbejdes med, er: 1) statslig forvaltning og service, 2) de sociale kasser og fonde, 3) amtskommunal forvaltning og service samt 4) kommunal forvaltning og

service, hvor de tre sidste som omtalt hver især består af en række *enheder*: de enkelte kasser og fonde samt de enkelte kommuner og amtskommuner.

Den *endelige modtager* er den sektor, der modtager provenuet af skatten og afgiften som sådan - dvs. i en form, der er i overensstemmelse med den generelle definition af skatte- og afgiftsområdet, og opfylder reglerne for at indgå som en statistikenhed. Henføringen sker med andre ord til den offentlige myndighed, der modtager provenuet som et specifikt led i beskatningen - og ikke som en intern offentlig overførsel - dvs. til den myndighed, der er refereret til i oversigtstabel 1's sidste søjle.

Fordelingen er sammenfattet i tabel 2.2 og figur 2.1.

Figur 2.1 **Den samlede beskatning fordelt efter modtagende delsektor**
Total taxation, by receiving sub-sector

Kilde: Tabel 2.2.

I principopdelingen af offentlig forvaltning og service i delsektorer opereredes der med tre niveauer: det centrale niveau, de sociale kasser og fonde samt det lokale niveau, der opdeltes på kommunal og amtskommunal forvaltning og service. Undertiden arbejdes der - specielt i international sammenhæng - herudover med *det overnationale niveau*, hvilket for Danmarks vedkommende vil sige EU.

I tabel 2.1 er lavet en særlig opgørelse over EU's egne indtægter. EU's udgifter skal efter reglerne dækkes af »egne« indtægter. Reglerne for opgørelse af disse indtægter findes i Rådets afgørelse af 31. oktober 1994, der er offentliggjort i EU-tidende nr. 293 af 12. november 1994.

Formålet med at præsentere denne særlige opstilling er at lette de internationale sammenligninger af danske skattedata. I mange internationale opstillinger bliver EU's egne indtægter betragtet som skatter eller andre direkte indtægter til EU.

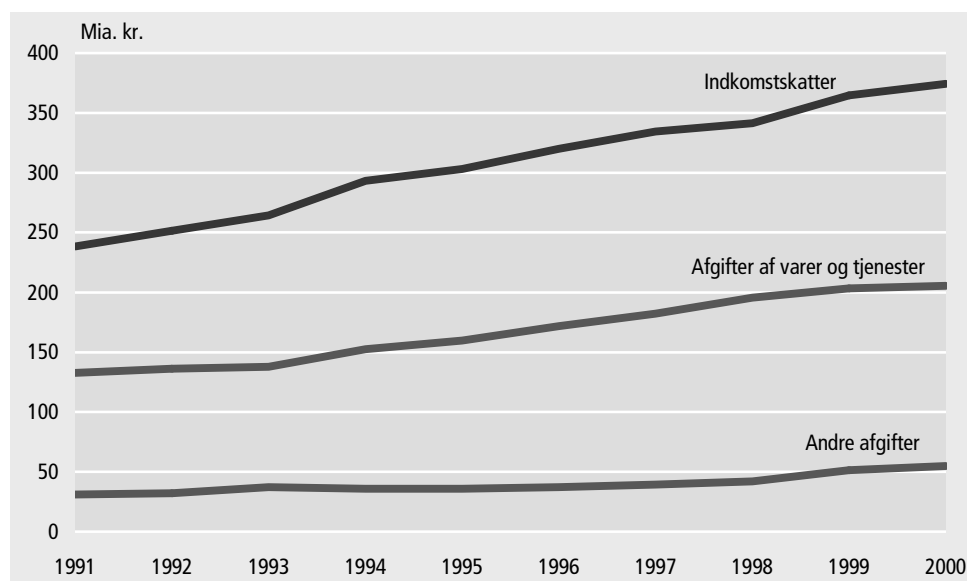
2.4 Fordeling af skatter og afgifter efter skatteart

I opgørelserne er foretaget en gruppering af skatterne og afgifterne efter skatteart. Udgangspunktet for denne fordeling er igen de enkelte skatte- og afgiftsenheder som defineret i tabel 2.6. De er klassificeret og grupperet efter deres *udskrivningsgrundlag*, uanset om dette er specifikt for den pågældende skatteenhed eller ej - se oversigts-

tabel 1's anden søjle. Der opdeles på følgende hovedgrupper af skattearter - se tabel 2.3 og tabel 2.6 og figur 2.2:

1. Indkomstskatter
2. Obligatoriske gebyrer mv.
3. Obligatoriske bidrag til sociale ordninger i alt
4. Andre arbejdsmarkedsbidrag
5. Skat af formue, ejendom og besiddelse
6. Afgifter af varer og tjenester
7. Andre produktionsskatter.

Figur 2.2 Den samlede beskatning fordelt efter skatteart
Total taxation, by type of tax

Kilde: Tabel 2.3.

Indkomstskatter Gruppen indeholder skatter fra personer, selskaber o.l., der opkræves på grundlag af disses faktiske eller forventede indkomst. Ved indkomst forstås både tjente indkomster og overførselsindkomster - de sidste fortolket videst muligt. Hermed inkluderes både løn-, erhvervs- og formueindkomster, pensioner, understøttelser o.l. samt kapitalgevinster og gevinster ved lotterispil og tipning mv. Beskatningen kan vedrøre den samlede indkomst uanset kilde eller enkelte indkomsttyper. I det første tilfælde opereres der altid med en eller anden form for nettoindkomst, i det sidste kan bruttoindkomsten undertiden være lagt til grund, jf. de ved skattereformen 1994 indførte såkaldte arbejdsmarkedsbidrag. Mht. det konkret anvendte indkomstbegreb i forbindelse med de forskellige indkomstskatter må der henvises til de gældende lovbestemmelser - se de respektive kapitler.

Obligatoriske gebyrer mv. Denne gruppe omfatter indtægter fra husholdningerne i forbindelse med offentlige ydelser, hvor omkostningerne ved de leverede tjenesteydelser klart overstiger de opkrævede beløb. Formålet med denne type gebyrer er at tjene som et instrument for det offentliges regulering af samfundet, og som derfor er obligatoriske i de specielle situationer, hvor der er behov for dem.

Obligatoriske bidrag til sociale ordninger Gruppen dækker direkte bidrag til obligatoriske sociale ordninger i offentligt regi. Bidragene skal være direkte, hvilket udelukker de andele af den personlige indkomstskat, som alene af navn eller formelt er »øremærket« sociale formål. »Øremærkningen« anses kun for effektiv, hvis bidragene indgår i en selvstændig fondsdannelse, og der erhverves en rettighed til senere ydelser, som følge af indbetalingerne. Endvidere skal bidragene være obligatoriske, hvilket medfører, at kontraktligt fastsatte bidrag som fx bidragene til den frivillige sygedagpengeordning ikke er omfattet. At ordnin-

gerne skal være *offentlige*, betyder, at visse obligatoriske bidrag - fx til den lovpligtige ulykkesforsikring for arbejdsgivere, ikke indgår - fordi selve administrationen af ordningen foregår rent privat. Endelig skal der være tale om *sociale* ordninger, hvilket afgrænser denne gruppe over for andre arbejdsmarkedsbidrag. Bidragene kan opkræves hos de forsikrede selv eller hos disses arbejdsgivere, og er normalt fastsat enten som et bestemt beløb pr. person eller som en funktion af lønnen.

Dette er den praktiske afgrænsning af de i afsnit 1.3 diskutererede skatteagtige ydelser eller bidrag, til hvilke der er knyttet en form for modydelse - nemlig retten eller adgangen til visse sikringsydelser. Denne retserhvervelse er også baggrunden for, at de pågældende sociale bidrag i nationalregnskabet, betragtes som en del af lønnen, uanset hvem der udreder dem. Dette adskiller dem principielt fra de øvrige arbejdsmarkedsbidrag, hvortil der ikke er knyttet nogen speciel ret.

Andre arbejdsmarkedsbidrag De egentlige skatter på antal ansatte eller lønsum udskrives i lighed med de obligatoriske bidrag til sociale ordninger med et fast beløb pr. ansat person eller som en funktion af disses lønsum. Forskellen er, at provenuet *ikke* er »øremærket« til sociale formål. Betales skatter eller afgifter af denne type af arbejdsgivere, er der tale om en skat på produktionsfaktorer, dvs. en - anden - produktions- og importskat. Betales de af arbejdstagere, bliver de klassificeret som løbende indkomst- og formueskat, da lønmodtagere pr. definition ikke kan betale produktions- og importskat.

Skat af formue, ejendom og besiddelse Mens de øvrige skatter og afgifter i princippet er knyttet til *strømme* fx indkomststrømme eller vare- og tjenestestrømme i løbet af en bestemt periode, vedrører skatterne og afgifterne i denne gruppe *beholdninger* på et bestemt *tidspunkt*. Beskatningen kan foretages på grundlag af en samlet beholdningsstørrelse uden hensyn til dens sammensætning fx nettoformuen, eller den kan være knyttet til specielle beholdninger fx af jord og bygninger eller motorkøretøjer.

Afgifter af varer og tjenester Denne gruppe omfatter de skatter og afgifter i forbindelse med produktion og salg, som direkte er knyttet til en vare- eller tjenestestrøm, dvs. de er provenumæssigt en funktion heraf. Afgifterne kan opkræves i forskellige led i produktions- og salgsprocessen. De kan endvidere enten være pålagt *generelt*, dvs. vedrørende samtlige varer og tjenester (moms), eller *specielt*, dvs. individuelt knyttet til enkelte vare- eller tjenestegrupper (punktafgifter) eller til varer og tjenester med en særlig oprindelse (told o.l.).

Andre produktionsskatter Ligesom afgifter af varer og tjenester vedrører disse skatter produktion og salg. Forskellen er, at der for skatterne og afgifterne i denne gruppe ingen direkte tilknytning er til vare- eller tjenestestrømmene.

Skatter og afgifter på produktionsfaktorer indgår ikke i denne gruppe, men under »obligatoriske bidrag til sociale ordninger« eller »andre arbejdsmarkedsbidrag«, hvis der er tale om produktionsfaktoren arbejdskraft. Under »skat af formue, ejendom og besiddelse« for skatter og afgifter på beholdningen af realkapital og under »afgifter af varer og tjenester« for beskatning i forbindelse med erhvervelsen af samme.

2.5 Fordelingen af skatter og afgifter på nationalregnskabsgrupper

Ved grupperingen af skatterne og afgifterne efter art er der som nævnt alene taget hensyn til disses udskrivningsgrundlag. Dette er et entydigt, men ikke særligt nuanceret kriterium. Eventuelle forskelle mht. de enkelte skatters og afgifters påvirkning af samfundsøkonomien, ud over den der fremgår af udskrivningsgrundlaget, er ikke taget i betragtning. Imidlertid åbner tabel 2.6, hvor de enkelte skatter og afgifter er gennemgået, som nævnt mulighed for ændringer i grupperingen.

Den hyppigst anvendte *alternative* gruppering er nationalregnskabets opdeling af skatterne og afgifterne. Også denne klassifikation tager sit udgangspunkt i udskriv-

ningsgrundlaget, men dette er ikke som i forbindelse med artsfordelingen hovedkriteriet med hensyn til selve grupperingen. Det afgørende hensyn er indplaceringen på de forskellige dele af nationalregnskabet, dvs. på dets forskellige konti. Dette er et forsøg på at afspejle de enkelte skatters og afgifters forskelligartede påvirkning af samfundsøkonomien. Nationalregnskabsgrupperingen af skatteområdet er vist i tabel 2.4 - se også figur 2.3.

Den nationalregnskabsmæssige baggrund

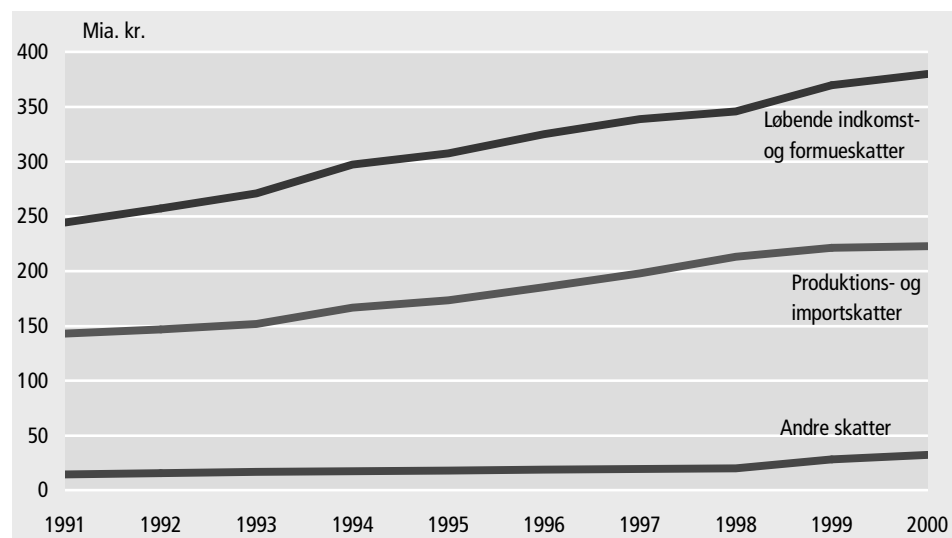
Nationalregnskabet kan opdeles i tre hovedafsnit, der hver især består af en række konti:

1. *Den reale side*, der angiver tilgangen dvs. produktionen og importen af varer og tjenester og anvendelsen af disse enten som forbrug i produktionen eller til konsum, faste investeringer og lagerinvesteringer eller til eksport.
2. *Indkomstsiden*, der omhandler indkomsterhvervelsen, det være sig i form af indkomster tjent direkte i forbindelse med produktionen eller i form af overførselsindkomster, og indkomstens anvendelse til køb af konsumgoder eller til opsparing.
3. *Kapitalsiden*, der viser, hvordan den gennem opsparingen i løbet af en periode skabte formue modsvarer af ændringer i beholdningen af reale aktiver, af kapitaloverførsler og af ændringer i gæld og tilgodehavende.

Figur 2.3

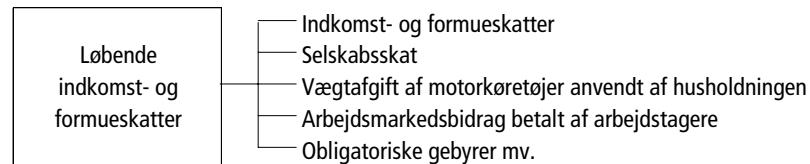
Den samlede beskatning fordelt på nationalregnskabsgrupper

Total taxation, by national accounts groups

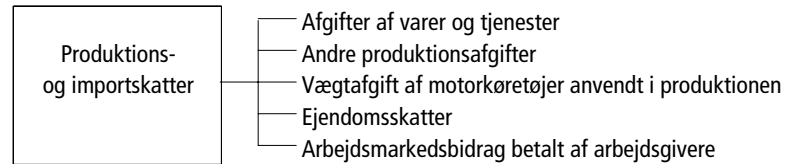

Kilde: Tabel 2.4.

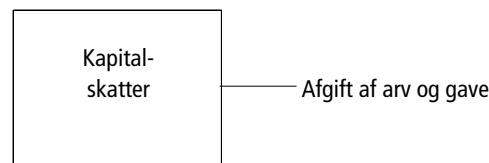
Nedenstående er vist en skematisk opstilling af skatter og afgifter i nationalregnskabet.

Principskitse af inddelingen af skatter og afgifter i nationalregnskabet

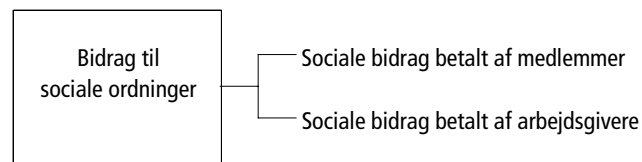
Påvirker NR's indkomstsider

Påvirker NR's produktionssider

Påvirker NR's indkomstsider

Påvirker NR's indkomstsider

Nationalregnskabsgrupperingen af skatterne og afgifterne er bestemt af denne opdeling, da henførkriteriet er, hvilke af de nævnte størrelser der danner det direkte grundlag for beskatningen. Det er med andre ord udskrivningsgrundlagets eller skattekriteriets nationalregnskabsmæssige tilknytning - og ikke selve arten af det - der er afgørende for grupperingen, da skatteudgiften i nationalregnskabet i princippet placeres på den konto, som dens udskrivningsgrundlag vedrører. Tredelingen afspejler sig således i, at der i nationalregnskabet opereres med følgende tre *hovedgrupper* af skatter og afgifter:

1. Produktions- og importskatter
2. Løbende indkomst- og formueskatter
3. Kapitalskatter

hvis indhold i det følgende er defineret ud fra skatteartsgrupperingen i afsnit 2.3. Konkret er der (i parentes) henvist til artsnumrene i tabel 2.6's anden søjle.

Produktions- og importskatter

Denne gruppe omfatter skatter og afgifter, der påvirker nationalregnskabet's reale side. I gruppen kommer hermed til at indgå:

- 1.1 Vægtafgifter på motorkøretøjer anvendt i produktionen (gruppe 5.3.2)
- 1.2 Ejendomsskatter (gruppe 5.4)
- 1.3 Afgifter af varer og tjenester (gruppe 6)
- 1.4 Andre produktions-skatter (gruppe 7)
- 1.5 Andre arbejdsmarkedsbidrag betalt af arbejdsgivere (gruppe 4.2)

Produktions- og importskatter underopdeles i *produktsskatter* og *andre produktions-skatter*. Produktsskatterne er skatter, der er baseret på konkrete vare- og tjeneste-

strømme. Denne gruppe omfatter afgifter af varer og tjenester, punkt 1.3 i oversigten, bortset fra arbejdsmarkedsbidrag (AMBI) vedrørende lønsam og den særlige lønsamsafgift, der er andre produktionsskatter. De øvrige produktions- og importskatter i oversigten er baseret på andre forhold i forbindelse med produktionen. De klassificeres derfor som andre produktionsskatter.

Løbende indkomst- og formueskatter I denne gruppe indgår skatter og afgifter, som påvirker nationalregnskabet indkomstsiden. Gruppen kommer hermed til at omfatte:

2.1 Indkomstskatter (gruppe 1)

2.2 Formueskat (gruppe 5.1)

2.3 Vægtafgifter på motorkøretøjer anvendt af husholdningerne (gruppe 5.3.1)

2.4 Andre arbejdsmarkedsbidrag betalt af arbejdstagere (gruppe 4.1)

2.5 Obligatoriske gebyrer mv. (gruppe 2)

Kapitalskatter Gruppen dækker ikke-løbende - set fra skatteyderens side - skatter og afgifter på formue og ejendom, som derfor hverken påvirker nationalregnskabet produktions- eller indkomstsiden, men formuesiden. Hermed kommer gruppen til at omfatte:

3.1 Afgift af arv og gave (gruppe 5.2)

Grænsetilfælde Skønt nationalregnskabsoplægget til grupperingen er forholdsvis entydigt, opstår der dog enkelte afgrænsningsproblemer grupperne imellem.

Således kan det diskuteres, om ejendomsskatterne er skatter på produktionen af jordens og bygningernes ydelser - produktions- og importskatter - eller erstatninger for en indkomstskat - en løbende indkomst- og formueskat, hvor formålet har været at belaste skatteyderens indkomst af fast ejendom på samme måde, som en løbende indkomstskat ville have gjort det, men hvor skatten af tekniske grunde er pålagt selve værdien af den faste ejendom. Før i tiden anvendtes besiddelsen af fast ejendom - og formue iøvrigt - i sammenhæng med den konstaterbare indkomst ved vurderingen af skatteevnen. Den kommunale indkomstbeskatning lignedes helt frem til 1959 efter »formue og lejlighed«. Ejendomsskatterne og de løbende indkomstskatter benyttedes også i udstrakt grad på kommunalt niveau som sideordnede skattepolitiske instrumenter. Der var således både en reel og operationel sammenhæng mellem ejendoms- og indkomstbeskatningen. I en sådan situation var det naturligt at betragte ejendomsskatterne som erstatning for den direkte beskatning af indkomst. I dag pålægges indkomstskatten efter faste indkomstbaserede kriterier. Mulighederne for substitution af de to skattearter imellem er begrænsede, da ejendomsskatterne er reguleret eller fikseret. Det er derfor naturligt at betragte dem direkte i relation til deres udskrivningsgrundlag: produktionsfaktorerne jord og bygninger mv., dvs. som produktionsskatter.

Ved sondringen mellem løbende indkomst- og formueskatter - især formueskatterne - og kapitalsskatterne er det praktiske kriterium, at løbende indkomst- og formueskatter er løbende eller regelmæssige skatter på indkomst og formue, mens kapitalsskatterne pålægges med uregelmæssige mellemrum på skatteyderens formue eller fast ejendom. De periodiske formueskatter opfattes således som erstatninger for direkte indkomstskatter. Det er med andre ord formuens afkast, dvs. en indkomst, som det er beskatningens hensigt at belaste. Af ikke-periodiske formueskatter findes der i Danmark kun afgiften af arv og gave, der er en beskatning af selve formuen, når denne overdrages, samt den i 1980 pålagte eengangsskyld af landbrugsejendomme. Den i 1983 udskrevne midlertidige formueafgift af pensionskapitaler er betragtet som en forløber for den blivende realrenteafgift og derfor ikke som en kapitalsskat, selv om formueafgiften var en engangsforeteelse.

Øvrig skattegruppe i nationalregnskabet Udover den nævnte tredeling af skatterne og afgifterne udskilles der i nationalregnskabet yderligere en skatte- og afgiftsgruppe:

4. Obligatoriske bidrag til sociale ordninger, der direkte påvirker nationalregnskabet indkomstsiden (gruppe 3)

Obligatoriske bidrag til sociale ordninger

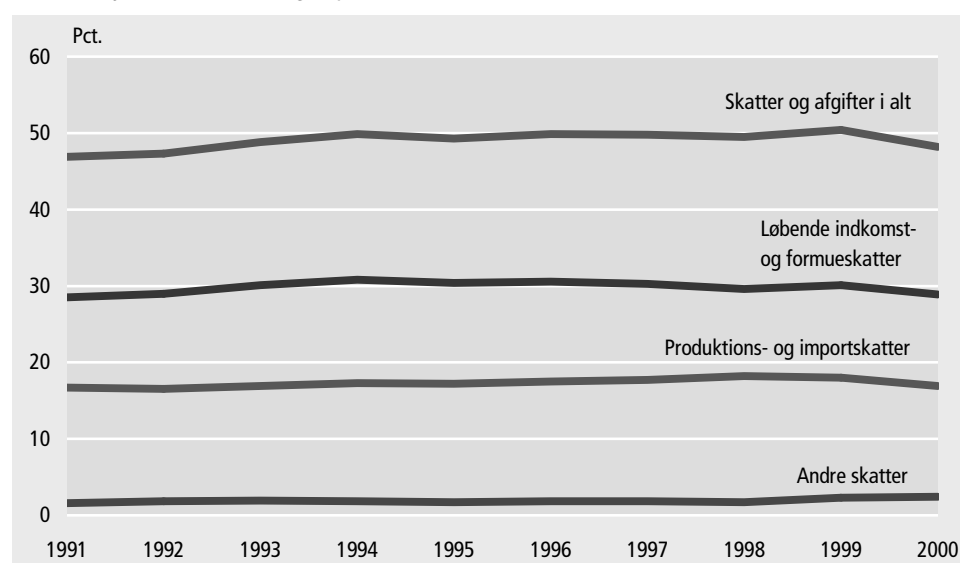
Som hovedregel er bidragene til sociale ordninger i Danmark også indkomstuafhængige. De fastsættes normalt som et bestemt beløb pr. person - dvs. medlem af en social ordning - hvorved de får karakter af kopskat. Den afgørende begrundelse for deres udskillelse i en separat gruppe i nationalregnskabet er, at de adskiller sig fra den øvrige beskatning ved, at der med dem direkte følger en veldefineret ret eller adgang til senere ydelser. Disse skatter er på denne måde *effektivt* »øremærket« sociale formål. Der er tale om en slags indirekte og kollektiv opsparing set fra de tilgodesettes side dvs. en anvendelse af indkomst. En skat på lønmassen betalt af virksomhederne eller en skat på antal ansatte, der ikke indebærer en sådan ret, klassificeres i nationalregnskabet som en skat på produktionsfaktorer - som en produktions- og importskat. En kopskat betalt af personer uden social »øremærkning« af beløbet klassificeres som en løbende indkomst- og formueskat.

Som eksempler herpå er bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP) og arbejdsløshedsforsikring.

2.6 Beskatningsniveauet

I tabel 2.5 samt figur 2.4 og figur 2.5 er vist alternative skattetryksberegninger. De samlede skatter og afgifter og deres fordeling på nationalregnskabsgrupper er sat i forhold til bruttonationalproduktet i markedspriser for at belyse strukturen og udviklingen i skattetrykket.

Figur 2.4 Skattetrykket¹ fordelt på nationalregnskabsgrupper
Tax level, by national accounts groups

¹ Traditionelt skattetryk, jf. teksten
Kilde: Tabel 2.5.

Traditionelt skattetryk

Udtrykket:

$$\frac{\text{Skatter og afgifter}}{\text{Bruttonationalprodukt i markedspriser}} \times 100$$

der er det *traditionelt* benyttede skattetryksmål på *makroniveau* også internationalt, er imidlertid ikke helt konsistent. Mere rimeligt ville det være at operere med et *korrigeret* skattetryk, beregnet som:

Korrigeret
skattetryk

$$\frac{\text{Skatter og afgifter}}{\text{Disponibel bruttonationalindkomst i markedspriser}} \times 100$$

der viser, hvor stor en del af samfundets disponible indkomst det offentlige beslaglægger gennem beskatningen.

Udviklingen kunne også belyses ved et *modificeret* skattetryk:

Modificeret
skattetryk

$$\frac{\text{Disponibel offentlig bruttoindkomst}}{\text{Disponibel bruttonationalindkomst i markedspriser}} \times 100$$

Det modificerede skattetryk viser den andel af samfundets disponible bruttoindkomst, offentlig forvaltning og service disponerer over. Lidt populært sagt kan man sige, at offentlig forvaltning og service disponible bruttoindkomst er en slags nettoskat, der viser hvor meget borgerne betaler til det offentlige forbrug og opsparing. Den disponible bruttoindkomst tager højde for, at en væsentlig del af indtægterne til offentlig forvaltning og service går tilbage til borgerne i form af indkomstoverførsler til husholdningerne og subsidier til virksomhederne.

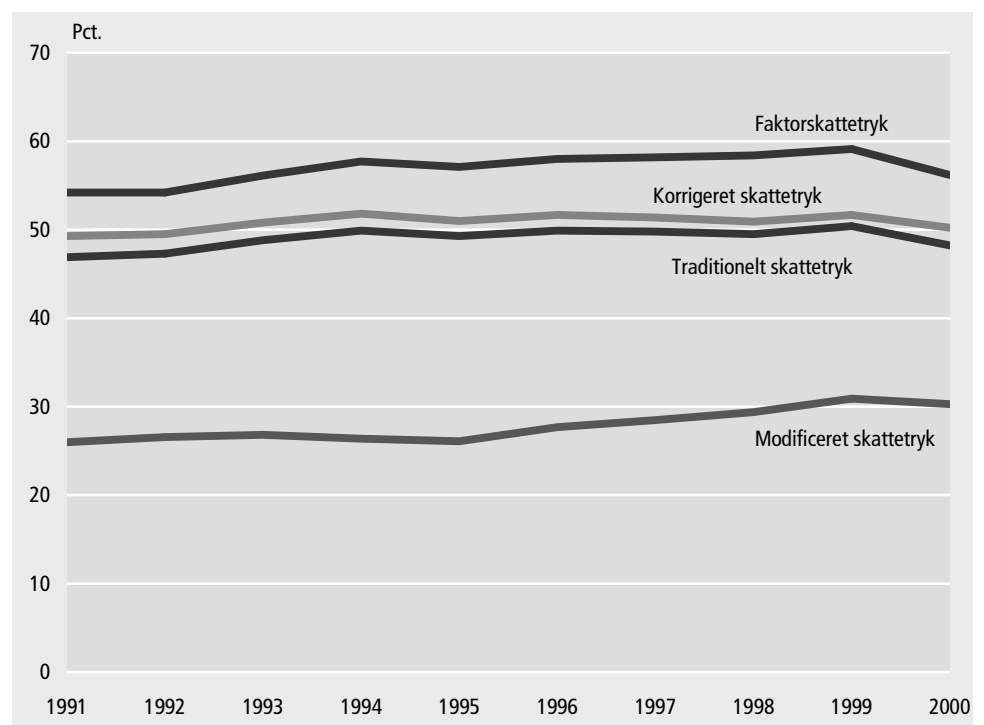
Faktor-
skattetryk

Ønskes derimod et skattetryk, der viser forholdet mellem skatteindtægterne og det bagvedliggende indtægtsgrundlag, dvs. de disponible faktorindkomster, bør følgende skattebrøk anvendes:

$$\frac{\text{Skatter og afgifter}}{\text{Disponibel bruttonationalindkomst i faktorpriser}} \times 100$$

Denne skattebrøk er samtidig upåvirket af sammensætninger af det samlede skatteprovenu i løbende indkomst- og formueskatter og produktions- og importskatter, hvilket ikke er tilfældet når markedspriser indgår i skattebrøken.

Figur 2.5 **Forskellige skattetryksmål**
Tax level measures

Kilde: Tabel 2.5.

2.7 Databanken for den samlede beskatning

Den generelle skatte- og afgiftsstatistik er organiseret i en databank. Banken indeholder oplysninger for perioden fra 1947 til i dag.

Historiske tal Tallene vedrørende årene 1947-1965 er noget mere summarisk opgjort end tallene for de efterfølgende år, men dog rimelig detaljerede. De historiske serier er offentliggjort i Appendiks I til 1984-udgaven af denne publikation, hvor oplysningerne er fordelt efter modtagende del af offentlig forvaltning og service, efter skatteart og på nationalregnskabsgrupper - se tabel 2.2, 2.3 og 2.4. Endvidere indeholder nævnte appendiks samme skattetryksberegninger som i tabel 2.5.

For perioden 1966-1977 foreligger der i databanken oplysninger om de enkelte skatter og afgifter på samme detaljeringsniveau som i tabel 2.6.

Fra og med 1978 indeholder databanken herudover - for de endelige opgjorte tals vedkommende - oplysninger om de input-serier på baggrund af hvilke, den generelle statistik er opgjort. Fra samme år foreligger oplysningerne om vare- og tjenesteskatterne - dvs. for størstedelen af produktions- og importskatternes vedkommende - endvidere som kvartalstal.

Skatte- og afgiftsdatabanken opdateres og revideres løbende. Nationalregnskabet, hvori bankens oplysninger indgår, revideres derimod kun med visse mellemrum.

Nationalregnskabstallene for offentlig forvaltning og service offentliggøres i en maj- og oktoberversion i *Offentlige finanser* (Statistiske Efterretninger).

Opdaterede tal Tabellerne i dette kapitel er baseret på skatte- og afgiftsdatabankens opdaterede og reviderede tal, hvilket gælder for både de endelige og de foreløbige tal.

Danmarks Statistik kan efter nærmere aftale - som serviceopgave - levere specielle udtræk af det detaljerede og reviderede materiale fra skatte- og afgiftsbanken.